



SØLVKRÆ

Sølvkræ kaldes også for sølvfisk eller sild. Det skyldes nok dyrenes sølvblanke skælbeklædning, deres form og rappe bugtende bevægelser, der leder tanken hen på sølvglinsende småfisk.

Der er gået omkring 300 millioner år, siden de første sølvkræliggende dyr så dagens lys. De har uden tvivl været uhyre talrige og udbredte. Nogle mener, at alle de forskellige insekttyper, som vi kender i dag, i tidens løb har udviklet sig fra disse urinsekter.

Et sølvkræ må altså opfattes som en slags levende forstening, og det er sådan set rimeligt at behandle det med en vis respekt. I Sydeuropa og dele af Asien lever sølvkræene i naturen under sten, i huler og lignende steder, men herhjemme findes de kun sjældent uden for beboelser og stalde. To arter kan træffes i Danmark:

Lepisma saccharina (det almindelige sølvkræ) er den man oftest støder på i beboelser, og den der i det følgende hentydes til, hvis andet ikke er nævnt. Det bliver godt 1 cm langt og er jævnt sølvglinsende.



Foto: SSL

Almindeligt sølvkræ, bliver op til 1 cm langt

Thermobia domestica (ovnfisken) bliver op til 2 cm lang, er ikke egentlig sølvglinsende, men grålig med mørke pletter.



Foto: SSL

Ovnfisken kan blive op til 2 cm lang

Biologi og skade

Sølvkræ er nøjsomme dyr, og kan blive forholdsvis gamle, op til 4-5 år. Til gengæld er de ikke videre frugtbare, en sølvkræhun lægger i løbet af sit liv kun en snes æg. Æggene anbringes i revner og sprækker, og de små sølvkræunger ligner deres forældre, bortset fra størrelsen. Ungerne bliver under gode betingelser kønsmodne i løbet af et halvt års tid.

Sølvkræ er lyssky; de skjuler sig om dagen i revner og sprækker, men kommer frem om natten for at søge føde. Man kan da støde på dem og se dem pile i dækning, når lyset tændes. Sølvkræ kræver nogen fugtighed, så det er især i badeværelser og køkkener, man ser dem. Da de ikke er i stand til at klatre op ad glatte, lodrette flader, bliver de ofte fanget i badekar, kummer, skåle osv.

Sølvkræ kan leve af lidt af hvert. Sukker og stivelse er de meget glade for, det sidste forklarer deres forkærlighed for tapetklister. Deres behov for protein dækker de overvejende ved at æde døde insekter. Sølvkræ kan gøre skade på papir, især når det er fugtigt. De kan i nogen udstrækning fordøje cellulosen, men udnytter nok i højere grad de mug- og skimmelsvampe, som trives i fugtigt papir.



Foto: SSL

Sølvkræ har gnavet i disse frimærker

Man har eksempler på, at sølvkræ har gnavet huller i tekstiler, især forskellige typer kunstsilke. Stor økonomisk betydning har skaderne som regel ikke, og man må snarere betragte dyrene som et irritationsmoment end som egentlige skadedyr. Ovnfisken er mere varmeelskende end det almindelige sølvkræ og kan trives på meget tørre steder.

Bekæmpelse

Sølvkræ optræder normalt kun i større antal, hvor lokaliteterne er lovlig fugtige, og de kan kun gøre alvorlig skade på papirer og bøger, der opbevares for fugtigt. Ved stærkere angreb bør man derfor foruden den direkte bekæmpelse undersøge, hvad fugtigheden skyldes, og hvad der kan gøres for at afhjælpe den.

Ved rengøring er det bedre at støvsuge end at vaske af, idet dyrene som nævnt foretrækker fugtige omgivelser. Grundig og hyppig støvsugning af revner og sprækker kan være med til at nedbringe antallet af sølvkræ.

Sølvkræ er følsomme over for alle insektmidler. Insektpulver beregnet til bekæmpelse af ”krybende og kravlende insekter” kan bruges på de steder, hvor dyrene gemmer sig, f.eks. i revner og sprækker langs paneler, fodlister og rørgennemføringer. På steder, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at bruge pulver, kan man i stedet benytte et flydende insektmiddel, som er beregnet til formålet.

Selvom man gør en grundig indsats med støvsugeren og insektmidlerne, så vil man sandsynligvis aldrig kunne slippe helt af med sølvkræene. Der vil altid være nogle gemmesteder, hvorfra de kan dukke op igen, men man vil kunne bringe antallet ned til et niveau, som er til at leve med.